

Hodně lidí je po škole unaveno

Lenka Hanzlíková
Městská knihovna v Praze
lenka.hanzlikova@mlp.cz

INFORUM 2013: 19. ročník konference o profesionálních informačních zdrojích
Praha, 21. -22. 5. 2013

Otázka zní: „Co by mohla knihovna nabídnout lidem ve věku YA (young adults)¹?“ Knihy do seznamu doporučené četby to už asi nebudou, jednak jsou všechna klasická díla na internetu, a pak, proč je číst, když si můžu přečíst obsah i rozbor on-line. Odborné informace, jistě, to je ale zajímavé zejména pro studenty vysokých škol, kteří ovšem nemusí vůbec tušit, že něco takového knihovny nabízejí, pokud jim to někdo, někdy neřekne. Začarovaný kruh „nejdu, protože nevím – nevím, proto nejdu“ je to, co může v budoucnu spojit nejen komunikační snahy knihoven městských, místních, školních, univerzitních i odborných.

Vzhledem k tomu, že pracuji v Městské knihovně v Praze (MKP), bude má pozornost zaměřena hlavně na služby městských knihoven. Ale praxe některých zahraničních univerzitních knihoven říká, že i pro ně je nastíněný směr správný².

Varování – zjištění níže uvedené vycházejí z výsledků průzkumů. Není zaručeno, že názory respondentů se nezmění, nebo že mohou být cílovou skupinou/dotazníkem/kamarády/momentální náladou odpovídajícího zkrusleny...

Knihovna jako služba

Prostřednictvím dotazníku, který rozesílá SCIO studentům, kteří využívají jeho služby, jsme položili jednoduchou otázku: „Jak by podle vašeho názoru měla vypadat moderní veřejná knihovna, do které byste rád/a chodil/a?“ Cílem bylo zjistit, jaké je obecné vnímání knihovny. Otázka byla uzavřená, odpovědělo na ni přes 5000 studentů.

Převažuje názor, že knihovna má být takový druhý obývací pokoj – pohodlně vybavený ke čtení a trávení času (1731). Následuje názor, že to má být tichý studijní prostor (1471). Přes tisíc odpovídajících na prostoru nezáleží, důležité je, aby měla to, co potřebují ke studiu. Přes 600 studentů by chtělo knihovnu jako fast-food (dobře uspořádané, vezmu-a-jdu, služby), a přes 300 ji považují za místo inspirace.

Širší šetření proběhlo na přelomu roku 2012/2013 ve spolupráci s Gymnáziem Nad Alejí (Praha 6). Cílem bylo získat názory na knihovnu od studentů (12-19 let) a to s přihlédnutím k záměru vystavět vedle školy zcela novou pobočku MKP. Dotazník obsahoval pouze otázky s volnou odpovědí, okruhy se týkaly vybavení knihovny, barev, volného času, nabízených služeb a rozložení služeb v prostoru.

¹ česky nehezky mládež

² The Hunt Library, North Carolina /USA/ (<http://www.lib.ncsu.edu/huntlibrary>)

Půjčování knih je samozřejmostí³, ale aby knihovna byla „použitelná“, pak nesmí chybět ani e-knihy, filmy, čtečky, iPady, audioknihy. Pokud knihovna nabízí i muziku, nesmí chybět kvalitně vybavené místo k poslechu. Pokrytí volnou wi-fi a dostatek zásuvek i počítačů s internetem je nezbytností. Silně je ale vnímán rozdíl mezi stanicemi „pro studium“ a „pro zábavu“, které by měly mít jasnou hranici v užívání i prostoru.

Knihovna jako místo

Výše jsem zmínila požadavek knihovny jako druhého obývacího, tedy prostoru vhodném nejen pro studium, ale také strávení kratšího či delšího času za různými jinými účely. Podle výsledků musí být **vybavení** knihovny jednoznačně pohodlné pro čtení. Chybět nesmí křesílka, houpací křesla, houpací sítě, lenošky, pohovky, váleční pytle, polštářky, lampičky. Studijní místa mají podobu jak individuálních míst, tak i vhodného prostoru pro práci ve skupině. Místo musí být také příjemné pro studium – studijní místa pro individuální i skupinové studium. Výběru studijního nábytku by měly knihovny věnovat velkou pozornost – studenti si přejí takové židle, na kterých by se dalo sedět i třeba celé odpoledne a přitom nemají vypadat jak ty školní.

Součástí vybavení by měly být i věci pohledové, které rozptýlí a upoutají pozornost – obrazy, okna s průhledem do zahrady, fontánka. Zapomenout by se nemělo ani na pohybové aktivity, jako je skákací hrad, fotbálek, ping-pong nebo trampolína... Nebo vybavení zlepšující komfort čtenářů – košíky na vybrané knihy, šatna, kávovar, jukebox, kuřácký koutek (pouze pro čtenáře nad 18 let). A to v závislosti na funkční zóny prostoru (čtení – děti – kamarádi – studium – aktivity – občerstvení).

Barvy mají být v knihovně spíše pastelové, nekřiklavé a teplé. I přes to by ale nevalily barvy jako je červená nebo černá, pokud se použijí na tom správném místě (komiksová sekce apod.), ani malůvky jako jsou třeba v Národní technické knihovně. Jako dobrý nápad se zdá použít barvy na oddělení žánrů nebo funkčních míst v prostoru, případně cílových skupin. Barvy jsou tak použity nejen jako dekorace, ale i informační prvek.

Knihovna jako inspirace

Dalším jasně formulovaným požadavkem je také knihovna jako prostor pro rozvoj vlastní kreativity. Knihovna v podobě nekonečných řad regálů nestačí, kulturním program knihovny by proto měl obsahovat i akce, které nabídnou knihovnu s přidanou hodnotou.

Volný čas budou lidé v nové knihovně trávit, pokud jim nabídne promítání filmů (mohou být klidně i staré), televizi, zahradu (s pískovištěm a lehátkou či letní čítárnou), kavárnu, kreativní dílny (psaní, kreslení mangy, hudba, tvorba videí), tematické noci a večery (čtení hororů), místo pro divadlo a hudbu (včetně příslušného vybavení), ale i setkání s autory a novými knihami. Ale od věci nejsou ani herní kluby a to jak her stolních, tak i počítačových.

Řekli nám

Celkový dojem by nebyl úplný, kdyby se neobjevily citace z výše zmíněného průzkumu. Mimo jiné si v nich můžete také přečíst výrok, který dal celému příspěvku název. A který, jak se mi zdálo, hovoří za vše...

³ Témata, která v souvislosti s tímto uživatelským požadavkem musí knihovny řešit, se týkají atraktivity nabídky. A to jak v rovině atraktivního nabízení knih (prodejní koncepty), tak i šíře, aktuality a opotřebovanosti fondu.

„Prostory na sezení, odpočívání by měly být roztroušeny všude po knihovně. Každý by si tak mohl najít své vlastní místo.“

„Malá kavárnička, kde si člověk zapůjčí knihu, dá si k tomu kávu s dezertem, či hladový student sendvič.“

„Ovšem bych z toho nedělal pořádnou kavárnu. Aby to pak nevypadalo tak, jako kdybychom si chtěli vypůjčit nějaké knížky, ale vejít do knihovny by nám bránila velká fronta na horkou čokoládu se sušenkou.“

„Místo, kde by studenti (či kdokoli jiný) mohli rovnou vyhledat v dané knize informace, jež potřebují pro své studium, by bylo velmi užitečné. Knihu by si pak ani nemuseli odnášet domů a po chvíli by byla znovu k dispozici ostatním čtenářům. Kromě přístupu k internetu nepovažují další služby za nutné.“

„No, hlavně ať v té knihovně nejsou takové staré paní z filmu, co pořád říkají: „Ticho, to je knihovna.““

„Dětský koutek na odložení mladších sourozenců.“

„Hodně lidí je po škole unaveno a chce se v knihovně učit nebo si něco číst a to většina lidí dělá na pohodlném místě a ne u tvrdého stolu a židle jako celý den ve škole.“

„Parta kamarádů by mohla přijít, udělat si čaj, posedět a udělat společně úkoly, popř. nějaký projekt, něco co potřebují do školy.“

„Příjemné sezení pro hodně studentů.“

„Pár kamarádů ze školy by se mohlo v knihovně sejít, dát si čaj, popovídat si a zároveň se něco nového naučit.“

„Místo, kde by se dalo normálně mluvit.“

„Rozhodně veselé a pestré barvy a nebála bych se ani různých vzorů, obrazů a maleb.“

„Detektivky, horory, sci-fi a fantasy bych dala do části vymalované na tmavě fialovo či černo, v kombinaci se svítivě žlutou. Do dětské části bych dala jednorožce a duhy.“

„Akce v knihovně by rozhodně neměly být stylem „buď zůstaň na akci, nebo opusť knihovnu“. Spíše by měla být místnost pouze na akce, aby ostatní návštěvníci nebyli rušeni akcí.“

„Dětský koutek a knížky pro děti HODNĚ daleko od studovny a koutku na spaní, jinak by studovna měla být poblíž internetu a odborné literatury a automatu na kafe.“

„Knihovny jsou o půjčování knih. Nic dalšího není potřeba. ... Ještě kavárna...“

„Měla by nabízet velkou zásobu knih, klid a neuškodil by internet (wi-fi) zdarma. Místo k poležení bych určitě nevyužil, protože si radši lehnu doma.“

„Myslím, že se hodí mít místo, kde si mohu začít číst knihu a zjistit, jestli se mi líbí.“

„Mohla by tam být místnost, kde by byly krabice s hodně kostičkami lega, takže by se tam daly stavět obrovské budovy.“

Příklad z praxe – proměna pobočky Chodov

Pobočka Městské knihovny v Praze Chodov sídlí přímo v budově základní školy Campanus na Jižním Městě. Hlavní skupinu čtenářů tedy tvoří děti z této základní školy, které knihovnu využívají jako místo k hraní, učení i pobývání.

Rozložení prostoru přestalo těmto funkcím vyhovovat, proto bylo rozhodnuto o realizaci tzv. proměny. Ta se uskutečnila na přelomu roku 2012/2013 podle návrhu architektonického ateliéru Tíng. Architekti si pohráli s podhledy (barvy určují funkci místa), rozložení nábytku i hravým vybavením v dětské části knihovny. Chodov proměnou rozhodně rozkvetl.

Doporučené/použité zdroje

BOLAN CULLIN, Kimberly. Public Library Teen Spaces: Collection. [online]. [cit. 2013-04-30]. Dostupné z: <http://www.flickr.com/photos/kimbolan/collections/72157611175428315/>

BOLAN, Kimberly. Teen spaces: The step-by-step library makeover. 2. vyd. Chicago: American Library Association, 2009. ISBN 978-0-8389-0969-0

The Hunt Library. [online]. [cit. 2013-04-30]. Dostupné z: <http://www.youtube.com/watch?v=BzL8MHbBtiY>

Moje ideální knihovna je... In: *Městská knihovna v Praze* [online]. [cit. 2013-04-30]. Dostupné z: <http://www.mlp.cz/cz/novinky/528-moje-idealni-knihovna-je/>